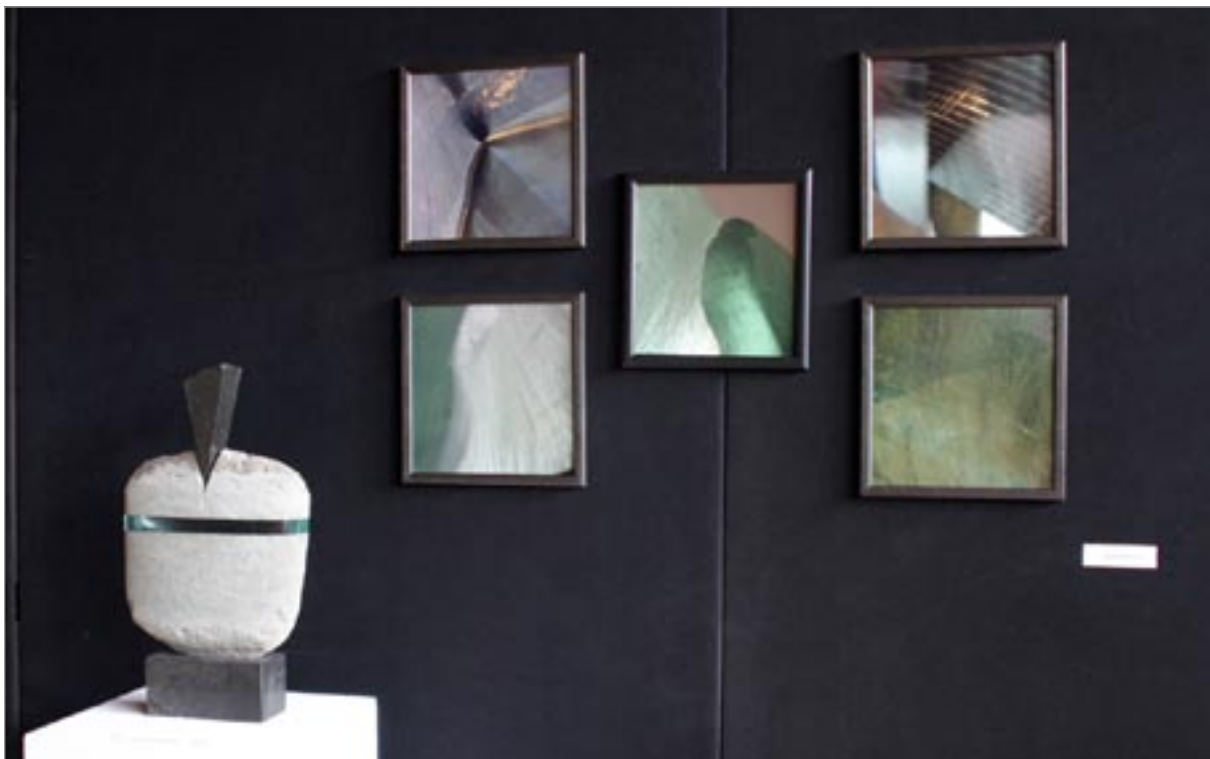

Sándor János

A mulandó lét - analizált formákban

Aranyi Sándor fényfestményei és Popovics Lőrinc plasztikái a Hevesi Sándor Színház galériájában

„Színház az egész világ,
És színész benne minden férfi és nő,
Fellép és lelép: mindenkit sok szerep vár Életében”

– mondja a méla Jacques, az Ahogy tetszikben, a halhatatlan komédiás: Shakespeare Vilmos színjátékában. És ez így igaz! Önként vállalva, vagy rákényszerítve: fő- vagy epizódszerepben, mindenki megmérettetik a világszínház deszkáin folyó emberi színjátékban. Mi is játszunk itt és most! Én a műértő szerepében tetszelgek, Önök pedig - mint empátiával rendelkező kitűnő partnerek - a figyelmes szemlélő bőrébe bújtak.

De mi is a színjáték feladata? Ismét az avoni hattyúhoz fordulok, s ő Hamlet szavával felel: a színjáték célja „most és eleitől fogva az volt és az marad, hogy tükröt tartson

mintegy a természetnek, hogy fölmutassa az erénynek önábrázatát, a gúnynak önnön képét és maga az idő, a század testének tulajdon alakját és lenyomatát.”

Lehet-e más törekvése a képirónak vagy a szobrásznak? Aligha! A különbség csupán annyi, hogy más-más anyag segítségével ábrázolják koruk torz vagy valós tükörképét. A színész kifejezési eszköze saját teste, a festőé a síkfelület és a színek kifogyhatatlan tárháza, a térbe álmódó szobrászé: a fa, a fém, a kő és minden háromdimenziójú anyag.

E három művészeti ág rokon vonása a tiszta, ártatlan, gyermeki kíváncsiság. Az alkotók a „fecsegő felszín” mélyén megbúvó titkok kutatói. Alászállnak oda, hol a romlandó anyagba rejtve a transzcendentális felé mutató

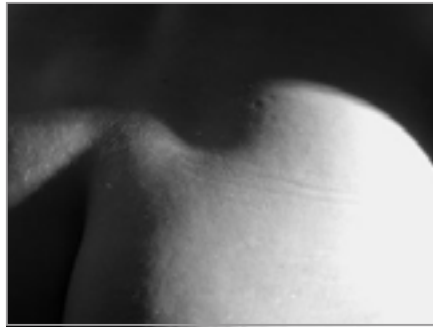
lélek lakozik. Alkotó módszerükben közös, hogy darabja-ira bontják a materiális lét mulandó formáit, és belőlük új világot teremtve, a dolgok szubsztanciáját tárják elének.

Aranyi Sándor sajátos világszemlélete fényfestményeken jelenik meg előttünk. Művészete szolgálatában a fény áll, alkotó eszköze ecset helyett az optika. Tiszta, romlatlan piktúra ez. Nem manipulál vegyszerekkel és számítógéppel sem. Világunk kiszakított szelete a maga drámai valójában jelenik meg festményein. Képei különös láttelek, ismeretlen világba vezető felfedező utak.

Témái szemünk előtt vannak. Mi is nézzük a penészes

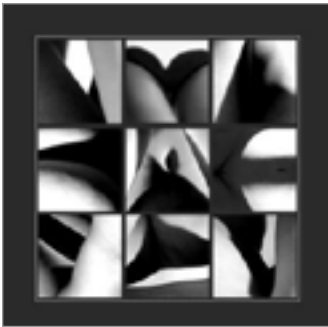
Popovics Lőrinc
Bálvány

Aranyi Sándor
Dűnék

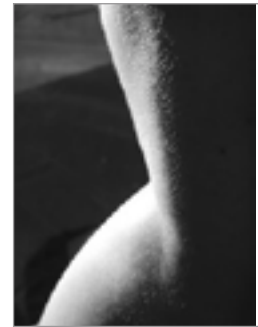
Popovics Lőrinc
Fényszurdok

Aranyi Sándor
Kaleidoszkóp

Popovics Lőrinc
Vázlatkönyvem

Aranyi Sándor
Pihék

falat, az emberi test fragmentjét, a rozsdamarta vasdarabot, a korhadó fakaput s a végtelen űr csodáját - ám ő látja is! Látja, mert lehajol hozzá és nagyon is szubjektív objektívjével, új szemszögből, újszerű látásmóddal, fénynyel írt képein rögzíti is. Olyan közlő, hogy ott már elenyészik az emberi nagyképűség, semmivé válik a „mindentudás”, elhalkul a „mai kocsmá” zaja - csak ember és ember, ember és mindenség drámai találkozására kerül az értelem s az érzelmek középpontjába. Ismeretlen világ tárul elénk, olyan, aminőt nem láttunk meg, vagy nem is akartunk meglátni. Üveg mögé zárt időtlen meditációk e fényfestmények. Keletkezéséről és elmúlásáról Ionesco-i pimaszságú, Beckett-i bölcsességű mini drámák.

Popovics Lőrinc plasztikái az őseréjű, tiszta formájú görög tragédiák megrendítő világát idézik fel. Ő a teremtés pillanatában rabul ejtett lelket keresi a legősibb anyagban, az ásványban. Abban a matériában, amelyben a keletkezés őseréje s az elmúlás gyötrelmes kínja egyként ott feszül. Popovics a világ átláthatatlan, halandó szemével be nem fogható titkaihoz nő fel, hogy azután megteremtse a kézbe fogható világmindenséget, a tenyérbe zárható, anyagba foglalt, tapintható gondolatot. Művészete szabadító és leigázó egyszerre. Gondolatébresztő és érzelmileg rabul ejtő. S miközben szobrai az Aischylos-i tirádák méltóságát árasztják, oly könnyedek, hogy kézbe kíván-

koznak. Nonfiguratívak és hagyományosak egyszerre. Tapintásra ingerelnek, mert valami különös tisztaság árad belőlük. Nyugalmat és magabiztosságot sugároznak, mint a hellén gondolkodók axiómái. És mégis, mindegyikben ott rejlik a deus ex machina, a váratlan fordulat lehetősége, hogy egyszer talán majd folytatódik a rögzült mozgás, és tovább gondolódik a kőbe zárt gondolat.

Színházat játszottunk ma itt Hölgyeim és Uraim! Kollektív előadás részesei és alkotói voltunk egy személyben, e kiállítás-megnyitót interpretáló életjátékban. S mivel színház az egész világ, így Aranyi és Popovics itt kiállított alkotásai is az egyetemes világszínház sajátos szereplői, a verbális teátrum édestestvérei. Mert a színház élő plasztika, képekbe komponált gondolat.

S miben egy e nagyon is öntörvényű, egyéni világlátás két alkotó művészete? Alkotásaik katartikus erejében. E fényfestmények és e szobrok a megtisztulás kegyelmét hordozzák magukban. S annak, aki megfejti titkukat, egy új eddig nem ismert világra nyitnak kaput. Egy olyan világra, ahol a rút fölött diadalt arat a szépség, a csend elnémítja a hangzavart, s az elmúlást legyőzi a mindig megújuló ÉLET!

(Elhangzott a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház galériájában, március 12-én.)